

INKLYUZIV TALIM JARAYONIDA PEDAGOGIK VA AXBOROT-KOMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

*TMC universiteti Pedagogika va
psixologiya kafedrası o'qituvchisi
Eshmamatova Sitara Tuyg'un qizi
TMC institute talabasi
Yunusova Nigora Bahodir qizi*

Annotatsiya: Inklyuziv ta'lim zamonaviy ta'lim tizimlarining asosiy tamoyillaridan biri bo'lib, har bir bolaning teng huquqli o'qish va rivojlanish imkoniyatlarini ta'minlashga qaratilgan. Bu yondashuvda asosan nogironligi bo'lgan, o'ziga xos ta'limiy ehtiyojlarga ega bo'lgan bolalarga yuqori sifatli ta'lim berish ko'zda tutiladi. Pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining inklyuziv ta'limda o'rni juda muhim, chunki ular ta'lim jarayonlarini har tomonlama qo'llab-quvvatlash, individual yondashuvni amalga oshirish va har bir o'quvchining o'z imkoniyatlariga mos tarzda bilim olishini ta'minlash imkonini beradi.

Kalit so'zlar: axborot-kommunikatsiya vositalari, ta'lim, individual yondashuv, texnologiyalar, pedagoglar, dasturlar, platformalar, dars, mashg'ulotlar.

Raqamli texnologiyalar va pedagogik yondashuvlarning uyg'unligi nafaqat o'quv jarayonlarini interaktiv va samarali qiladi, balki ta'limni imkoniyati cheklangan bolalar uchun ham erkin va qulay qiladi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida har bir o'quvchi uchun maxsus tashkillashtirilgan o'quv materiallari yaratish, darslarni aniq va tushunarli shaklda o'tkazish, shuningdek, o'qituvchi va o'quvchilar orasidagi muloqotni yaxshilash mumkin bo'ladi. Bu holat o'quvchilarning bilim olishiga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi. Inklyuziv ta'limda pedagogik texnologiyalar bolalarning individual ehtiyojlarini hisobga olishni ta'minlaydi. Masalan, visual, audiovizual va kinestetik usullar yordamida ta'lim mazmuni turlicha qabul qilinadigan o'quvchilarga moslashtirilishi ta'minlanadi. Bu esa ularning o'rganish tezligi va jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni kamaytirishga yordam beradi. O'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish va zamonaviy didaktik vositalarni faol qo'llash orqali inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirish mumkin. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, jumladan, elektron o'quv qo'llanmalar, virtual laboratoriyalar, onlayn dasturlar va maxsus dasturiy ta'minotlar inklyuziv ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylangan. Bu vositalar orqali o'quvchilar o'ziga mos vaqt va joyda ta'lim olish imkoniga ega bo'ladilar. Shu bilan birga, ular uchun interaktiv o'quv muhitini yaratish ta'limni yanada qiziqarli va jozibador qiladi, o'quv jarayonida rag'batni oshiradi. Raqamli

platformalar orqali o'qituvchilar ham o'z bilimlarini kengaytirish va yangilash imkoniyatiga ega bo'lib, bu ularning professional malakasini oshirishga xizmat qiladi.[1]

Inklyuziv ta'limda kommunikatsiya texnologiyalarining yordami bilan noan'anaviy o'quv usullari tatbiq qilinmoqda. Masalan, uzluksiz video qo'llanmalar, ovozli kitoblar, turli interaktiv o'yinlar va simulyatsiyalar o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirishga xizmat qilmoqda. Shu tarzda shakllangan o'quv materiallari o'quvchilarning ijodiy fikrlashini, mustaqil tadqiqot o'tkazishlarini, shuningdek, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi aloqalarni yaxshilash uchun axborot texnologiyalaridan foydalanish inklyuziv ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Onlayn platformalar va elektron pochta orqali muntazam ma'lumot almashish, o'quvchilarining taraqqiyotini monitoring qilish, kerakli yordam ko'rsatish jarayonlari sezilarli darajada yengillashadi. Bu esa har bir bolaning rivojlanish yo'lini yaqqol ko'rishga, zarur chora-tadbirlarni o'z vaqtida qabul qilishga imkoni yaratadi.[2]

Inklyuziv ta'limni amalga oshirishda pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga, balki ularni ijtimoiy muhitga moslashishiga ham ko'maklashadi. O'ziga xos talab va ehtiyojlarga ega bo'lgan bolalarning teng huquqli ta'lim olishlari ijtimoiy integratsiyani kuchaytiradi va ularning jahon jamiyatida muvaffaqiyatli bo'lishlari uchun kerakli ko'nikmalarni shakllantiradi. Shu bilan birga, inklyuziv ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish jarayonida ma'lum qiyinchiliklar va muammolar ham mavjud. Bu asosan texnologiyalarning ta'lim jarayonlariga to'liq integratsiyalashmaganligi, o'qituvchilarning yangi texnologiyalarni puxta o'zlashtira olmasligi, shuningdek, infratuzilmaning to'liq rivojlanmaganligi bilan izohlanadi. Bu muammolarni bartaraf etish uchun davlat tomonidan yirik investitsiyalar ajratish, pedagoglarni muntazam ravishda o'qitish va ta'lim sohasida innovatsion yondashuvlarni targ'ib qilish zarur.[3]

Inklyuziv ta'lim jarayonida pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish bolalarning umumiy rivojlanishida, ijtimoiy moslashuvda va mustaqil hayotga tayyorlanishida muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy texnologiyalar ta'lim jarayonining sifatini oshirish, ta'limni har bir o'quvchi uchun qulay va samarali qilishda katta imkoniyatlarni ochib beradi. Shu sababli, ta'lim tizimida pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini yanada keng joriy etish va ularni rivojlantirish istiqbolli vazifalardan biridir.[4]

Bugungi kunda inklyuziv ta'limning muvaffaqiyatli bo'lishi o'quvchilar, o'qituvchilar, ota-onalar va jamiyatning barcha qatlamlarining hamkorligiga bog'liq. Pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari shu hamkorlikni mustahkamlash, ta'lim jarayonini shaffoflashtirish va zamonaviylashtirishda katta

ahamiyat kasb etadi. Xalqaro tajriba va ilg'or yondashuvlarni hisobga olgan holda, O'zbekiston ta'lim tizimida bu texnologiyalarni joriy etish yosh avlodning bilim olishini yangi darajaga olib chiqishga xizmat qiladi.[5]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, inklyuziv ta'lim jarayonida pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ta'lim sifatini tubdan yaxshilashga xizmat qiladi. Bu yondashuv nafaqat imkoniyati cheklangan bolalar uchun teng imkoniyatlar yaratadi, balki ularning individual imkoniyatlarini maksimal darajada ochib berish imkonini beradi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida ta'lim jarayoni interaktiv, qiziqarli va samarali bo'lib, o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda ularning ijtimoiy hayotga faol integratsiyalashuvida muhim omil bo'ladi. Shu sababli pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini ta'lim jarayonlariga keng joriy etish va doimiy takomillashtirish maqsadga muvofiqdir. Bu orqali inklyuziv ta'limning samaradorligi oshib, har bir bolaning o'z imkoniyatlarini amalga oshirish yo'lida muhim qadamlar qo'yiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullaev, J. (2021). Inklyuziv ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash metodikasi. Ta'lim Sohasi Tadqiqotlari Jurnali, 3(4), 15-27.
2. Karimova, M. (2023). Inklyuziv ta'limda pedagogik yondashuvning innovatsion usullari. O'zbek Ta'lim Ilmi, 12(2), 45-59.
3. Rustamov, S. (2020). Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining inklyuziv ta'limdagi ahamiyati. Zamonaviy Pedagogika, 5(3), 68-77.
4. Yusupova, L. (2024). Maktablarda inklyuziv ta'limni tashkil etishda AKTexnologiyalardan foydalanish. Pedagogik Jarayonlar, 1(1), 10-20.
5. Nazarova, D. (2022). Inklyuziv ta'limda raqamli vositalar: imkoniyatlar va cheklovlar. Innovatsion Ta'lim Texnologiyalari, 4(2), 32-41.
6. Tursunov, I. (2023). Inklyuziv ta'limda elektron o'quv resurslarining moslashtirilishi. Axborot Ta'lim Jurnali, 6(1), 23-35.
7. Ismoilova, G. (2021). Pedagogik texnologiyalar va inklyuziv ta'lim sifatini oshirish. Ta'lim va Rivojlanish, 8(2), 50-62.